

LsN Tanja Innanen

LsN Janne Kanerva

Lausunto

3.6.2024

Puolustusvaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 58/2024 vp)

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriön edustajat ovat osallistuneet esitystä valmistelleen työryhmän työhön ja osittain esityksen jatkovalmisteluun. Oikeusministeriö esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavan.

1. Lähtökohdista

Puolustusyhteistyösopimus perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen ja täydentää sitä. Puolustusyhteistyösopimuksessa määrätään Yhdysvaltojen pääsystä Suomen alueelle sekä tiettyjen liitteessä lueteltujen sovittujen tilojen ja alueiden käytöstä. Sopimuksessa sovitaan myös Yhdysvaltojen joukkojen, siviilihenkilöstön, huollettavien ja sopimustoimittajien oikeudellisesta asemasta. Lisäksi sopimuksessa määrätään muun muassa puolustusmateriaalin varastoinnista, Yhdysvaltojen joukkojen turvallisuudesta, rikosoikeudellisesta tuomiovallasta sekä verotuksesta.

Puolustusyhteistyösopimuksen 12 ja 13 artiklat liittyvät Nato SOFAn VII artiklaan ja käytännössä näitä kahden sopimuksen artiklaa on sovellettava yhdessä. Siltä osin, kun puolustusyhteistyösopimuksen 12 tai 13 artikla ei sisällä rikosoikeudellisen tuomiovallan jakautumista koskevia määräyksiä, sovelletaan Nato SOFAn VII artiklaa.

2. Sopimuksen 12 artikla

Sopimuksen 12 artiklan 1–3 kohdat koskevat rikosoikeudellisen tuomiovallan jakoa Suomen ja Yhdysvaltojen välillä. Artiklan 4 kohdan mukaan, kun Suomen viranomaiset asettavat USA:n joukkojen jäsenen tai tämän huollettavan syytteeseen, tuomiovaltaa käyttävät Suomen yleiset tuomioistuimet (käräjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus).

Sopimuksen rikosoikeudellista tuomiovaltaa koskevilla määräyksillä ei ketään vapauteta rikosoikeudellisesta vastuusta, vaan niillä määritetään se, miten tuomiovalta jakautuu kahden valtion

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

välillä. Tällaisia sopimusmääräyksiä käytetään tapauksissa, joissa rikos voi kuulua usean valtion tuomiovaltaan.

Rikoslain (39/1889) 1 luvun säännökset määrittelevät suomalaisen tuomioistuimen toimivallan rikosasioissa. Mainitun luvun säännökset mahdollistavat sen, että tuomiovalta voi samaan aikaan kuulua esimerkiksi Suomessa tehdyn rikoksen kohdalla Suomen lisäksi toisellekin valtiolle jonkin luvun toimivaltaperusteen (esimerkiksi rikoksentekijän toisen valtion kansalaisuus) perusteella. Tuolloin kahdella tai useammalla valtiolla on rinnakkainen tuomiovalta, jollei tuomiovaltaa toisin säännellä sopimuksella. Rikoslain 1 luvun säännöksiin käytännössä perustuu myös esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän toimivalta, vaikka luku siis varsinaisesti koskee sitä, mitä rikosasioita voidaan käsitellä suomalaisessa tuomioistuimessa.

Rikoslain 1 luvussa nimenomaisesti säädetään siitä, että luvun säännöksistä voidaan poiketa kansainvälisellä sopimuksella. Luvun 15 §:n mukaan, jos Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa tai muussa Suomea kansainvälisesti velvoittavassa säädöksessä tai määräyksessä jossakin tapauksessa on rajoitettu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa siitä, mitä rikoslain 1 luvussa säädetään, noudatetaan tällaista rajoitusta niin kuin siitä on sovittu. Kuten Nato SOFAn käsittelyn yhteydessä on todettu, kysymys on Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa rajoittavasta sopimusmääräyksestä siltä osin kuin sopimuksella annetaan ensisijainen tuomiovalta toiselle valtiolle (HE 90/2023 vp, s. 69).

Nyt käsiteltävän sopimuksen **12 artiklan 1 kohdan** toisen virkkeen mukaan Suomi käyttää suvereenia harkintavaltaansa luopuakseen ensisijaisesta oikeudestaan käyttää rikosoikeudellista tuomiovaltaa USA:n joukkojen jäseniin Nato SOFA VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitetulla tavalla. Sopimuksen 12 artiklan 1 kohta tarkoittaa Suomen tuomiovallan supistumista eräiltä osin verrattuna Nato SOFAn mukaiseen Suomen tuomiovaltaan.

Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion (tässä tapauksessa Yhdysvallat) sotilasviranomaisilla on ensisijainen oikeus harjoittaa tuomiovaltaa joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen nähden, kun kyseessä ovat i) rikokset ainoastaan kyseisen valtion omaisuutta tai turvallisuutta vastaan tai rikokset ainoastaan tämän valtion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai huollettavan henkilöä tai omaisuutta vastaan, ii) rikokset, jotka johtuvat jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisissa tehtävissä. Saman kappaleen b kohdan mukaan kaikkien muiden rikosten osalta vastaanottajavaltion (tässä tapauksessa Suomi) viranomaisilla on ensisijainen oikeus harjoittaa tuomiovaltaa.

Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa todetaan, että jos valtio, jolla on ensisijainen oikeus, päättää olla harjoittamatta tuomiovaltaansa, sen tulee ilmoittaa asiasta toisen valtion viranomaisille niin pian kuin mahdollista. Sen valtion viranomaisten, jolla on ensisijainen oikeus, tulee suhtautua myönteisesti toisen valtion viranomaisten pyyntöön luopua oikeudestaan tapauksissa, joissa tämä toinen valtio pitää tällaista luopumista erityisen merkittävänä.

Sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisesti Suomi luopuu ensisijaisesta tuomiovallasta koskien niitä USA:n joukkojen jäsenten tekemäksi epäiltyjä rikoksia, jotka eivät edellä todetun mukaisesti Nato SOFA VII artiklan 3 kappaleen a kohdan mukaan kuulu Yhdysvaltojen ensisijaiseen tuomiovaltaan. Hallituksen esityksessä todetuin tavoin luopuminen merkityksellisesti koskee sellaisia USA:n joukkojen jäsenten tekemäksi epäiltyjä rikoksia, jotka eivät johdu jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisissa tehtävissä, eli lähinnä vapaa-aikana tehtyjä rikoksia. Tämä ensisijaisesta tuomiovallasta luopuminen poikkeaa Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdasta siten, että luopuminen on yleinen eikä yksittäistapauksellinen näitä rikoksia koskeva luopuminen. Luopuminen ei sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan perusta kyseisiä rikoksia koskien ensisijaista tuomiovaltaa Yhdysvalloille. Koska kysymys ei ole ensisijaisen tuomiovallan siirtämisestä toiselle valtiolle, kyse ei ole myöskään rikoslain 1 luvun 15 §:n soveltamistilanteesta.

Sopimuksen **12 artiklan 2 kohdan** mukaan Suomen erityisen tärkeänä pitämässä yksittäistapauksissa Suomen viranomaiset voivat peruuttaa 1 kohdassa tarkoitetun luopumisen antamalla kirjallisen lausuman USA:n joukkojen toimivaltaisille viranomaisille viimeistään kolmekymmentä (30) päivää kyseisen artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Sopimuksen 12 artiklan 2 kohdan perusteella Suomen itsenäisessä harkinnassa olisi se, mitä Suomi pitää erityisen tärkeänä yksittäistapauksena.

Sopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja Suomen erityisen tärkeinä pitäminä yksittäistapauksia voidaan lähtökohtaisesti pitää samanlaisina kuin niitä, joita Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdan mukaan pidetään erityisen merkittävänä varsinkin ottaen huomioon se, että kohtien englanninkielinen sanamuoto on näiltä osin sama ("of particular importance"). Nato SOFAa koskevassa hallituksen esityksessä HE 90/2023 vp (s. 70) erityisen merkittävänä pidetään esimerkiksi sellaisia tapauksia, joissa rikos on herättänyt julkista huomiota Suomessa, rikos on Suomessa yhteiskunnallisesti merkittävä taikka kysymyksessä on suomalaiseen kohdistunut rikos, joka on vakava tai laadultaan (esimerkiksi henkeen tai terveyteen kohdistuva rikos tai seksuaalirikos) sellainen, että on perusteltua käsitellä se suomalaisessa rikosprosessissa. Huomiota voidaan kiinnittää myös sellaisiin näkökohtiin kuin Suomessa tehtyjen samanlaisten rikosten yhdenvertainen käsittely, suomalaisen asianomistajan vahingonkorvausoikeuden toteutumisen edistäminen, suomalaisen vastaajan oikeuksien turvaaminen artiklan Nato SOFAn VII artiklan 4 kappaleeseen liittyvissä tilanteissa ja kuolemanrangaistuksen uhka Suomessa tehdyn rikoksen johdosta. Suomen kannalta erityisen merkityksellisiä ovat myös rikoslain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetut rikokset eli Suomeen kohdistuvat maan- ja valtionpetosrikokset ja rikokset, joilla muuten on vakavasti loukattu tai vaarannettu Suomen valtiollisia, sotilaallisia tai taloudellisia oikeuksia sekä Suomen viranomaiseen kohdistuneet rikokset. Huomioon on kuitenkin otettava varsinkin viimeksi mainittujen rikosten kohdalla samalla se, että rikosten tunnusmerkistöt voivat olla sillä tavalla kansallisesti rajoittuneita, että teko on Suomen lain mukaan rangaistava vain Suomeen kohdistuneena ja on näin Nato SOFAn VII artiklan 2 kappaleen perusteella Suomen yksinomaiseen toimivaltaan kuuluva.

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta lailla säädettäväksi siitä, minkälaisia yksittäistapauksia pidetään Suomen kannalta erityisen tärkeinä. Näiltä osin noudatetaan siis jo Nato SOFAn yhteydessä

noudatettua linjaa. Tällaisten tapausten riittävän kattavaan ja tarkkaan määrittelyyn pykälässä ei näytä olevan mahdollista päästä. Huomioon on otettava myös se, että tapauksen erityinen tärkeys on Suomen harkinnassa, jota ei ole aihetta sitoa liian yksityiskohtaisella sääntelyllä.

Lakivaliokunta on Nato SOFAn käsittelyssä yhteydessä todennut tuomiovallan käyttämistä koskevien päätösten osalta, että kyseessä on uusi kansainvälinen soveltamistilanne ja kattavaa arviota mahdollisesti huomioitavista seikoista ei ole ollut mahdollista tehdä (LaVL 2/2024 vp, s. 7). Saman suuntaisesti totesi mietinnössään ulkoasiainvaliokunta (UaVM 2/2024 vp, s. 8). Lisäksi viimeksi mainittu valiokunta totesi, että arviointiperusteiden nostaminen lain tasolle olisi aiheuttanut riskin siitä, että sääntelyn ulkopuolelle jää jotain, jota ei ole voitu ennakoida. Tämä voisi aiheuttaa käytännössä merkittäviä ongelmia. Ulkoasiainvaliokunta totesi myös, että avoimen esimerkkiluettelon tai hyvin yleisluontoisten arviointiperusteiden ottaminen lakiin ei toisi säännöksen soveltamiseen juurikaan lisäarvoa ja myös sen osalta olisi riski siitä, että sääntelyä ei pystyittäisi muotoilemaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Näiltäkin osin sopimuksen soveltamista ja yksittäistapausten erityiseen tärkeyteen liittyviä mahdollisia ongelmia on seurattava sen varmistamiseksi, että käytännöt tulevat toimiviksi ja asianmukaisiksi.

Sopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu Suomen viranomaisten tuomiovallasta luopumisen peruuttaminen muistuttaa Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdan mukaista tuomiovallasta luopumista, joka on säädetty valtakunnansyyttäjän tehtäväksi Nato SOFAn voimaansaattamislaissa. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että puolustusyhteistyösopimuksen mukainen tuomiovallasta luopumisen peruuttaminen olisi perusteltua osoittaa vastaavasti valtakunnansyyttäjän tehtäväksi. Tästä ehdotetaan säädetäväksi voimaansaattamislaissa (5 §:n 1 momentti).

Sopimuksen **12 artiklan 3 kohdan** mukaan USA:n joukot ilmoittavat Suomen viranomaisille kirjallisesti kaikista tämän artiklan 1 kohdan määräyksissä tarkoitetuista tapauksista, lukuun ottamatta rikoksia, joista USA:n lainsäädännön mukaan voidaan tuomita rangaistukseksi enintään sakkoa tai yksi (1) vuosi vankeutta. Artiklan 3 kohdassa tarkoitettun epäillyn rikoksen vakavuustasoon liittyvän ilmoituksen tekeminen olisi Yhdysvaltojen velvollisuus, mutta Suomella olisi oikeus peruuttaa ensisijaisesta tuomiovallasta luopuminen 2 kohdan mukaisesti myös ilman ilmoituksen tekemistä epäillyn rikoksen muuten tullessa Suomen tietoon.

Sopimuksen 12 artiklan 3 kohdalla varmistetaan sitä, että Suomi saa tiedon tietyn vakavuustason ylittävistä rikoksista. Neuvottelujen yhteydessä Yhdysvallat luovutti Suomelle kyseisistä rikoksista listan, jonka perusteella on arvioitavissa se, millaisia ovat rikokset, joista ilmoitusta ei tehdä. Hallituksen esityksessä todetaan niiden pääasiassa vertautuvan Suomessa sotilaskurinpitomenettelyssä käsiteltäviin tekoihin. Listasta ilmenee, että USA:n lainsäädännön mukaan rangaistukseksi voidaan tuomita enintään yksi vuosi vankeutta esimerkiksi sotilaspalvelukseen liittyvästä sairauden teeskentelemisestä, sairaanhoitoa koskevan karanteenin rikkomisesta, laittomasta poistumisesta palveluksesta, epäkunnioittavasta käyttäytymisestä esimiestä kohtaan, sotilasomaisuuden tai muun US-omaisuuden tuhoamisesta 1 000 dollariin asti, ajoneuvon kuljettamisesta juopuneena ilman henkilövahingon aiheuttamista, ajoneuvon onnettomuuspaikan

jättämisestä sekä juopuneena olemisesta palveluksessa. Kysymys on näiden esimerkkienkin valossa siis lähinnä armeijan sisällä tapahtuvista sotilaspalvelukseen liittyvistä teoista, joista ei aiheudu merkittävää vahinkoa asianomistajalle sikäli kuin sellainen teolla on.

Sopimuksen 12 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen osalta esityksessä ehdotetaan, että sopimuksen voimaansaattamislakiin otettaisiin selventävä säännös, jossa määriteltäisiin, että ilmoitus tulisi toimittaa valtakunnansyyttäjälle (5 §:n 2 momentti).

Sopimuksen **12 artiklan 5 kohdan** mukaan USA:n joukkojen jäsenten ja näiden huollettavien asiaa ei saa ilman heidän suostumustaan käsitellä oikeudenkäynnissä heidän poissa ollessaan. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997, jäljempänä ROL) 8 luvun 11 ja 12 §:n säännökset mahdollistavat asian tutkimisen ja ratkaisemisen vastaajan poissaolosta huolimatta. ROL 8:12 edellyttää lisäksi vastaajan suostumusta poissaolokäsittelyyn, mitä ROL 8:11 ei edellytä. Sopimusmääräyksen voidaan katsoa tarkoittavan, että ROL 8:11 ei voitaisi soveltaa, sillä siinä menettelyn edellytyksenä ei ole vastaajan suostumus. ROL 8:12 sitä vastoin voitaisiin soveltaa ja se mahdollistaisi enintään yhdeksän kuukauden vankeusrangaistuksen tuomitsemisen. Esityksessä on katsottu, että määräys on riittävän selkeä sovellettavaksi suoraan.

Sopimuksen **12 artiklan 6 kohta** sisältää menettelyn USA:n joukon jäsenen virallisessa tehtävässä tehdyn teon tai laiminlyönnin määrittelemiseksi. Suomen viranomaiset voisivat esittää tähän liittyviä tietoja, neuvotella asiasta, edellyttää uudelleenarviointia sekä pyytää ylempiä USA:n viranomaisia vahvistamaan asian. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että riippumatta siitä, minkä Suomen viranomaisen menettelyssä 6 kohdassa tarkoitettu virallisen tehtävän määrittely tulisi esiin, yhteydenotot USA:n viranomaisiin sekä sen kanssa käytävät neuvottelut suoritettaisiin keskitetysti valtakunnansyyttäjän toimesta. Esityksessä on katsottu, että määräystä voitaisiin soveltaa pääosin suoraan, mutta sopimuksen voimaansaattamislakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan yhteydenpito USA:n viranomaisiin suoritettaisiin valtakunnansyyttäjän toimesta (6 §:n 1 momentti).

Sopimuksen **12 artiklan 7 kohdan** mukaan osapuolten toimivaltaiset viranomaiset tarvittaessa tekevät yhteistyötä ja vaihtavat keskenään tietoja edistääkseen uhrien oikeuksia, kuten mahdollisten uhrien korvausvaatimuksia sisäisissä kansallisissa järjestelmissä. Kohta mahdollistaa tarvittaessa Suomen ja USA:n toimivaltaisten viranomaisten välisen yhteistyön ja tietojenvaihdon rikosten uhrien oikeuksien edistämiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että toimivaltainen viranomainen 7 kohdassa tarkoitettuun yhteistyöhön olisi myös valtakunnansyyttäjä (7 §).

3. Sopimuksen 13 artikla

Sopimuksen 13 artiklassa määrätään tilanteista, joissa Suomen viranomaiset ottavat kiinni tai pidättävät USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan tai kun tällainen henkilö on Suomen viranomaisten toimittaman esitutkinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena.

Sopimuksen **13 artiklan 1 kohdan** mukaan, jos Suomen viranomaiset ottavat kiinni tai pidättävät USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan, ne ilmoittavat asiasta viipymättä USA:n joukkojen

viranomaisille. Esityksessä ehdotetaan, että voimaansaattamislakiin otettaisiin säännös, jossa määriteltäisiin, että valtakunnansyyttäjä olisi toimivaltainen viranomainen tekemään kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun ilmoituksen (8 §). Ehdotettu vastaisi Nato SOFA:n mukaista sääntelyä.

Artiklan 1 kohdan toinen virke antaa USA:n joukkojen viranomaisille oikeuden vierailla ja oikeuden olla läsnä, joka ei ole riippuvainen USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan suostumuksesta. Vierailuoikeuden voidaan katsoa koskevan kaikkia tilanteita, joissa USA:n joukkojen jäsen tai tämän huollettava olisi rikosasiassa vapautensa menettäneenä. Läsnäolo-oikeuden voidaan katsoa koskevan kaikkia Suomen viranomaisten menettelyitä rikosasiassa. Esityksessä on katsottu, että kohdan toisen virkkeen mukaista määräystä voidaan soveltaa suoraan.

Sopimuksen **13 artiklan 2 kohdan** mukaan USA:n joukon jäsen tai tämän huollettava, joka on Suomen viranomaisten toimittaman esitutinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena, jää tai asetetaan USA:n joukkojen viranomaisten pyynnöstä näiden määräysvaltaan, kunnes kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset menettelyt, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt, on saatettu päätökseen. Tällaisissa tapauksissa USA:n joukkojen viranomaiset varmistavat kyseisen joukon jäsenen läsnäolon näissä oikeudellisissa menettelyissä. USA:n joukkojen viranomaiset pyytävät siviilihenkilöstön jäsenen tai huollettavan jättämistä USA:n joukkojen viranomaisten määräysvaltaan tai toimittamista niille vain, jos ne pystyvät varmistamaan kyseisen henkilön läsnäolon oikeudellisissa menettelyissä.

Mikäli rikoksesta epäilty USA:n joukkojen jäsen tai tämän huollettava olisi Suomen viranomaisten määräysvallassa, voisi Yhdysvallat pyytää henkilön siirtämistä USA:n joukkojen määräysvaltaan. Määräyksen mukaan henkilö voisi olla USA:n joukkojen viranomaisten määräysvallassa, kunnes kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset menettelyt, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt, on saatettu päätökseen. Henkilö ei näin ollen jäisi lopullisesti USA:n joukkojen viranomaisten määräysvaltaan. Kyse ei myöskään olisi USA:n vaan Suomen viranomaisten toimittamasta esitutkinnasta taikka oikeudenkäynnistä. Näin ollen esityksessä on katsottu, että henkilön toimittamisessa USA:n joukkojen määräysvaltaan ei olisi asiallisesti kyse rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tai siihen rinnastettavasta toiminnasta, eikä kohdassa tarkoitettussa toimittamisessa olisi tarvetta soveltaa luovuttamismenettelyä koskevia periaatteita.

Esityksessä on katsottu, että kohdassa tarkoitettu USA:n joukkojen viranomaisten pyyntö henkilön asettamisesta näiden määräysvaltaan koskisi käytännössä todennäköisimmin tilannetta, jossa henkilö olisi vangittu tai tulisi vangittavaksi Suomen viranomaisten toimesta. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että kohdan määräyksiä täydennettäisiin sopimuksen voimaansaattamislakiin otettavalla säännöksellä, jonka mukaan kohdassa tarkoitettua USA:n joukkojen määräysvaltaan asettamisesta päättäisi syyttäjän esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuim (9 §).

Sopimuksen **13 artiklan 3 kohdan** mukaisesti USA:n joukkojen viranomaiset suhtautuvat myönteisesti Suomen viranomaisten pyyntöön USA:n joukon jäsenen tai tämän huollettavan vapaudenmenetyksen toimeenpanosta tai tilapäisestä vierailusta tällaisen henkilön luona, joka on USA:n huostassa. Määräys

ensinnäkin mahdollistaisi, että Suomen viranomaiset voisivat esittää USA:n joukkojen viranomaisille pyynnön siitä, että Suomen viranomaiset toimeenpaneavat vapaudenmenetyksen. Esityksessä ehdotetaan, että voimaansaattamislakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan syyttäjä voisi esittää mainitun pyynnön (9 §:n 2 momentti). Toiseksi määräys mahdollistaisi Suomen viranomaisten esittää pyynnön Suomen viranomaisen tilapäisestä vierailusta henkilön luona, joka on USA:n huostassa. Esityksessä on katsottu, että määräystä voidaan soveltaa suoraan ilman täydentävää sääntelyä.

Sopimuksen **13 artiklan 4 kohdan** mukaisesti, jos suomalaista oikeudellista menettelyä ei saada päätökseen yhden vuoden kuluessa sen alkamisesta, USA:n joukkojen viranomaiset vapautuvat 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista. Tätä ajanjaksoa voidaan pidentää kuudella kuukaudella USA:n joukkojen viranomaisten ja Suomen viranomaisten suostumuksen mukaisesti. Pidennykseen suostutaan, jos se ei vaaranna vastaajan oikeutta joutuisaan oikeudenkäyntiin. Muut pidennykset tehdään yhteisesti sopimalla. Kohdassa asetetaan lyhyenä pidettävä yhden vuoden määräaika rikosoikeudelliselle menettelylle. Esityksessä ehdotetaan, että sopimuksen voimaansaattamislakiin otettaisiin täydentävä säännös, jonka mukaan kohdassa tarkoitetun suostumuksen voisi antaa tai sopimuksen voisi tehdä syyttäjä sen jälkeen, kun syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin taikka ennen syytteen nostamista muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä, on syyttäjän pyynnöstä antanut siihen luvan (10 §).

Sopimuksen **13 artiklan 5 kohtaan** liittyen voimaansaattamislain 11 §:ssä todettaisiin selvyyden vuoksi, että kohdassa tarkoitettussa suomalaisessa tuomioistuimessa käsiteltävässä rikosasiassa sovelletaan rikoslain 6 luvun 13 §:n säännöksiä vapaudenmenetysajan vähentämisestä. Kyse on tapauksista, joissa vapaudenmenetysaika on ollut USA:n joukkojen viranomaisten toimeenpanema.

Sopimuksen 13 artiklan 6 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan, jolleivat osapuolet muuta sovi, Suomen tuomioistuimen USA:n joukkojen jäsenelle tai tämän huollettavalle tuomitsema vankeus suoritetaan yhdessä tai useammassa sellaisessa Suomen rangaistuslaitoksessa, jonka osapuolet ovat nimenneet tähän tarkoitukseen. Kohdan toisen virkkeen mukaan Suomen viranomaisten kanssa yhteensovitettu toimin USA:n joukkojen viranomaisten sallitaan vierailla näiden henkilöiden luona säännönmukaisten vierailuajkojen ulkopuolella sekä avustaa näitä henkilöitä muun muassa heidän terveyteensä, hyvinvointiinsa ja moraaliinsa liittyvissä asioissa, tarjoamalla heille muun muassa vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta. Kohdan kolmannen virkkeen mukaan Suomen viranomaisten kanssa yhteensovitettu toimin perheenjäsenten sallitaan vierailla näiden henkilöiden luona säännönmukaisina vierailuajkoina ja heidän voidaan sallia myös vierailla erityisjärjestelyillä sovittavina aikoina, ja heidän sallitaan avustaa näitä henkilöitä muun muassa heidän terveyteensä, hyvinvointiinsa ja moraaliinsa liittyvissä asioissa tarjoamalla heille muun muassa vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta.